

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за начелника друге класе округа крушевачког, Драгољуб Јовановић, окружни начелник у пензији, и

за секретара прве класе Министарства унутрашњих дела, Ђорђе Карајовановић, начелник четврте класе округа крушевачког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 3. фебруара 1902. године ПМ 2775 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела постављени су:

за начелника треће класе среза грочанског, округа београдског, Милан Влајковић, секретар прве класе начелства округа смедеревског, и

за секретара прве класе начелства округа смедеревског, Петар Ниглић, начелник треће класе среза грочанског, округа београдског, — обојица по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 31. јануара 1902. године ПМ 2544 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању нашег Министарског Савета, решено је:

да се Радивоје С. Влаховац, писар друге класе начелства округа пиротског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. фебруара 1902. године ПМ 3114 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА

О ОРГАНИЗАЦИЈИ ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ С ОБЗИРОМ НА НАЧЕЛО САМОУПРАВЕ

(Свршетак)

Ограничив се само на површно посматрање неколиких важнијих питања, која могу бити у вези са начелом самоуправе, а нису без интереса за наше прилике, нећемо улазити у даља излагања и других питања. Ствар је одиста од велике важности и са гледишта наше опште унутрашње политике и са гледишта државног права и успеха, које оно у примени треба да остави. Без јаке општинске власти ми не можемо имати ни јаку државну власт при организацији административне власти, која је у нас. А да би се до тог услова дошло, чини нам се, да је одвећ потребно, да се наша интелигенција, која се бави политиком, а нарочито њени виђенији представници окане једном заблуда, које уносе у појимање начела самоуправе, да напусте пролазну и бескорисну тежњу за популарношћу на демагошкој основи, а да стану на гледиште здравих принципа, којима једино може бити места у једној добро уређеној држави.

Да ипак заокружимо дојакошње излагање ствари, те да оно колико толико буде бар у основним питањима потпуније, требало би проговорити што год и о општинским зборовима, о општем учешћу грађана у општини за послове, који припадају самоуправном режиму. Јер, за остале послове, који такав карактер немају већ се јављају као последица праксе државног права, у оном делу, који је уступљен надлежности општина, зборови општински немају никакве надлежности, јер ти послови немају ничега заједничког са самоуправом нити из тог начела излазе. У колико се тражи народно учешће и за тај део послова, оно се практикује у народном представништву, дакле, преко законодавног тела, које је по Уставу образовано.

Са тим општим обележјем, које припада општинским зборовима, њихово учешће треба да је од значаја и има му места у свима питањима самоуправне природе, али строго дотле. Каква се конзеквенца из овог општег начела дају извући за организацију општинских збора у свима односима, који њихову надлежност треба да изведу и зајемче у пракси, није тешко погодити. Међу тим, ми се у такве детаље нећемо упуштати. Ма каква била њихова организација, ако је њоме очувано начело, да општински зборови не иду даље од своје праве надлежности, али да се опет у границама своје истинске надлежности крећу слободно, главна ствар неће бити оштећена. На таквој основи, однос самоуправног режима према државном био би нормалан и не би штетио велики ауторитет, који припада државном праву и општи интерес грађана, да тај ауторитет остане потпуно очуван.

КАЛАУШТВО И ОБИЈАЊЕ

5

Справе које пуцају

Друго средство од не мањег дејства, али релативно опасно, састоји се у употреби справа с пуцањем. Дејство једног механизма ове врсте, пре неколико година, коштало је живота два млада момка који су били послати у извиђање летњака. Овај начин одбране има дакле своју корист. По несрећи, те справе могу бити грозне баш за оне које треба да заштите, кад њима рукује невешта рука.

Постоје међутим механизми који кад звоне, као механизам г. Деферта, у исто време производе и експлозију праскавих метака, којима се може руковати са потпуном сигурношћу.

Овамо спада цела једна серија општоумних справа које је изумео г. Пол Бланше.

Брава на пуцањ коју представља слика 1 јесте први тип те серије. То је брава безбедности слична брави коју је изумео г. Деферт. Као год ова последња, она садржи у себи један део који се заљуба чим се покуша да утури у браву други кључ или ма какав калауз. То исто бива у случају обијања: услед необичног притиска на врата, ригла се покреће за читав милиметар и производи љубање тог дела браве. И у једном и у другом случају, тај покрет љубања иставља ороз који ће ударити метак и изазвати јак пуцањ. Даје се замислити како исти механизам може произвести електрични додир који ставља у покрет једно или више звона; и даје се лако замислити како је могуће применити сличан механизам код разних „кремонских“ браве и засовница које затварају сва врата и све прозоре једне куће. У овом последњем случају могу се наместити било праскави меци ма где, било звоно на узбуну, а ако је случај са осам-

љеним летњаком начинити да одјекује звоно или да опали топић на пример на врху зграде.

Што се уопште може замерати овим извештачким справама, то је што оне изискују посебан надзор и непрекидно одр-

Сл. 1. — Бланшеова брава на цуцан.

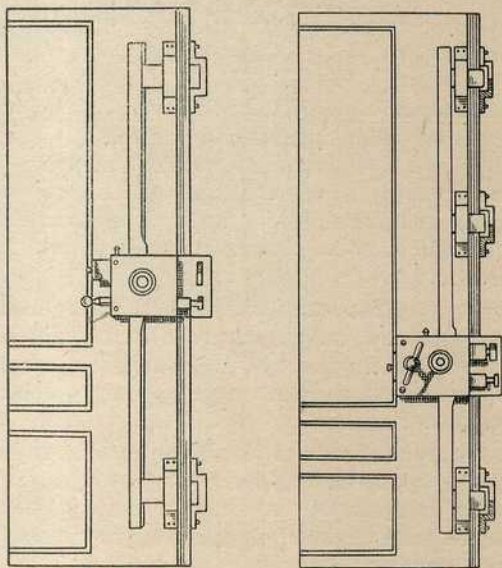
жавање у добром стању, да не би дејствовале лажно и особито да се поуздано зна да ће оне произвести потребно дејство кад то буде затребало.

Кремонске браве

У више случајева, уосталом, неће бити потребно да се цела своја кућа или стан преобрази у прави градић; што не би било увек могуће, као са становима париским на пример.

Тада ће добре и солидне браве са посебним својствима бити довољне да изиграју покушаје обијања.

Што се тога тиче, навешћемо врло оштроуман начин који се састоји у закључавању станова помоћу браве које, сем обичних ригли, стављају у покрет „кремону“ која затвара и горе и доле. На овај начин, покретно крило утврђено на средини риглама, горе засовницом која улази у ћерчице, доле засовницом која се завлачи у патос, чини немогућом употребу ћускије.

Сл. 2 — Дубовљева кремонска брава сигурности.

Један врло прост систем, који се на овоме оснива, изумео је г. Емил Фаж. Овде кремоне, сличне полугама за затварање прозора, засуњују врата горе, доле и са стране, а помоћу засовнице сигурности цела система дејствује.

Други начин кремонског затвора претвара улазна врата наших станова у права врата од касе. То је механизам који је изумео г. Т. Дубоа, представљен на слици 2. Лако је разумети како

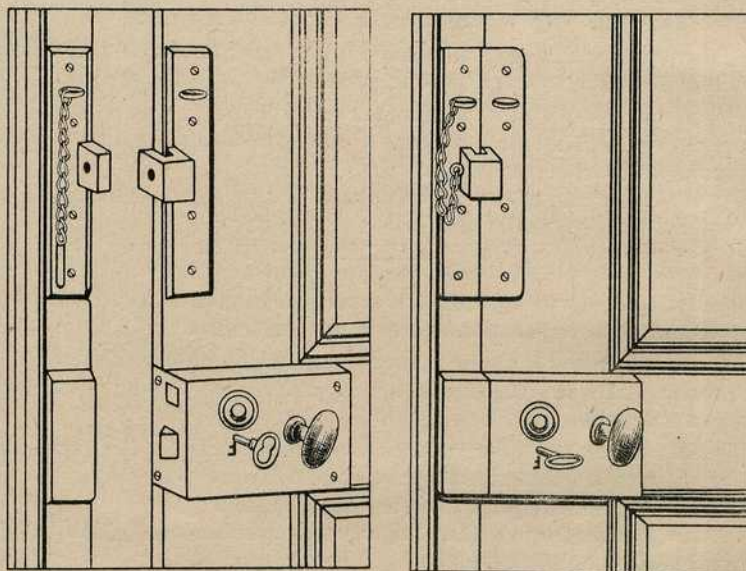
он дејствује; челични делови су најачи и њихов се маневар врши са великом тачношћу. Ради веће сигурности, брава је на две комбинације, независне једне од друге; и једино газдин кључ може, у исто време, радити и с бравом и засовницом.

Један од показаних модела има, сем браве, три засовнице; други има само две; разуме се да су, и у једном и у другом случају, разредивши на целој висини крила једну серију солидних затварача, врата потпуно обезбеђена од сваког покушаја обијања; треба очевидно изломити врата, па да се успе отворити их, ако се нема на расположењу потребан кључ господарев.

„Против-обијачка“ засовница

Видели смо напред да, у више прилика, проста засовница сигурности; само ако је намештена доста далеко од браве, образује с овом често довољног заштитника.

Сама засовница може бити замењена једном допуном крајње простоте, која се дугује г. Вашеу и коју показује слика 3.

Сл. 3. — Вашеова против — обијачка засовница.

Направу г. Вашеа чине две бронзане плочице од којих се једна ушраљује на некретном, друга на покретном крилу вратљем. На некретној плочици налази се клин, а на покретној превојница која ће се натаћи на прву кад се врата затворе, тако да постаје немогуће избити крило помоћу ћускије „монсејер“ или уметути и најмању заглавку. Има уосталом довољно маха између клина и превојнице да се врата слободно крећу. Најзад јексер који се меће да направи служи као чивија када су врата затворена, даје да се ова преобрази по потреби у праву засовницу. Два беоцугаста јексера допуњују је служећи за утврђење ланца сигурности.

* * *

Између многобројних система који се предлажу противу покушаја калаштства и обијања, ови које смо изнели учинили су нам се као најдостојнији између свију.

Не могу се уосталом довољно нахвалити и пожелети проналасци ове врсте. Њих није могуће довољно препоручити свима који су изложени опасности похаре, којима ваља бити стално на опрези. Не може се овима довољно разложити да добро затварају врата својих станова — исто тако и врата на степеницама за послугу, што се често пропушта, као и врата на великим степеницама.

Ова расправица неће бити без користи нашим читаоцима, ако их буде убедила каква им опасност прети. Она је постигла свој циљ, ако их је уверила да моћ калаузара и обијача лежи поглавито у крајњем немару и непојмљивој необазливости и небрежливости оних који, услед неке необјашњиве заблуде, тврдоглаво држе да су увек и чак у потпуној сигурности, упркос посведневених примера похара ових лукежа којима се забависмо.

(Превод с француског.) **Herny Havard**

ПРОСЈАШТВО

СА НАРОЧИТИМ ОБЗИРОМ НА РУСКЕ ПРИЛИКЕ

(СВРШЕТАК)

Али има и економских узрока који дубље леже и који су због тога постојанији.

1) Међу сељацима сиротиња често настаје отуда што фамилије, браћа не могу заједно да живе те очевину раскомадају. 2) Пошто је становништво јужних губернија последњих година необично брзо порасло то се јако осећа оскудица у земљи и закуп је постао тако скуп да сељаци напуштају земљорад. 3) Рад у фабрикама, који сељака привлачи, упропаштају га физички и морално. С тога кад он своје место изгуби он мора у прошњу. У таквим пропалим људима на жалост су врло богата предграђа великих фабричких центара губерније Владимира као Шуја, Иваново-Вознесенск, Николское. 4) Нагон да се напусти завичај да се на далеком истоку потражи срећа, веома је јак код руског сељака. Сваке године одлазе хиљадама људи у Сибирију, централну Азију и Кавказ, али се многи преваре у својим надама. Многи који су са женом и децом отишли на далеки пут враћају се као просјаци. Таквих просјака има врло много у многим јужним губернијама, на црном мору, у Астрахану Ставропољу и т. д.

Транскавказија (Елизабетпон и Ериван) била је неко време поплаћена од Јермена, који су из Турске морали бегати.

Све те невоље тешко је савладати јер су оне у вези са целом културом земље и њихов утицај због тога мора увек опасити. Али и привремени упливи и невоље опаснији су него што се на први поглед може видети. Опасност је у навици и искуству. После великог пожара који је цело село претворио у пепео, сељак тешкога срца прихвата се прошње. Прво прошње муца он дркћућим гласом, али у брзо за тим навикава се он на тај занат и кад је увидео како је то корисно, тада ће он просити и кад је прешла нужда. Навика на то одвратно занимање не може се довољно нагласити, јер се тиме даје разјаснити да деца која су натерана на прошње милостиње, полако расту до професионалних просјака.

После економских фактора морамо поменути и *етнографске* или *простије* казано *народности*, међу којима је просјачење јаче развијено него код других. На првом месту треба поменути Цигане, који су, по речима једног руског писца „сви кроз протуве и просјаци.“ Њихове жене и деца купе милостињу по улицама док људи на вашарима продају болесне и украдене коње. У великим градовима често се виђају Цигани, нарочито у Кијеву, али поље њихове радње јесу околни градови и села. Значајно је да ти синови Индије свуд, где год се виде, увек окрећу леђа сваком продуктивном раду. Тако у округу Геокшајск (губернија Баку) има два села, Циркурт и Туркмен, насељена од самих Цигана. И ако су становници тих села Мухамеданци и одрасли у сасвим другим приликама него њихова браћа у Бесарабији и у централној Русији, они ипак имају ову исту одвратну карактерну особину т. ј. безграничну леност. Отуд није чудо што у оба села живе само просјаци и коњокрадице.

Од других народности само Сирјани (губернија Пери) и Корели (губернија Твер) дају нешто већи контингент за војску протува.

Сад можемо прећи на обичаје и навике руског народа који су важни за нашу тему. Нарочито нас интересују погледи сељака, грађана и трговаца на дужности делења милостиње.

Почињемо са милостињом у тамници. Сваког великог празника изнесе се пред врата тамница корпе са најразличнијим јестивом. Повереник хапсеника прима дарове да их раздели међу своје другове. Тај је обичај врло стар и многи га и сад строго држе. Ранијих година просили су ухапшени на улици кад су их под пратњом спроводили. Тај рђав обичај је још 1761 г. законом забрањен али се још дуго одржао до друге половине нашег столећа. Сажаљење према хапсеницима имало је свој нарочити разлог. У 17 и 18 столећу морали су хапсеници своје издржање сами заједнички да испросе. Према томе су увек више њих изашиљани, при чему су ти несретници још носили на себи кошуљу коју су навукли после мучења или бичевања. У таквим приликама појмљиво је да је народ у кажњенме гледао само несретника, коме се мора помоћи. Те су слике *tempri passati*, али народ их још није заборавио.

Много је шкољивији други обичај, делење милостиње одређених дана у недељи (средом, петком а нарочито суботом.) Сваки просјак који тих дана дође у кућу, добије један мали бакарни новац. То исто бива кад је каква свадба или погрб или кад се на дан смрти каквог сродника даје парастос. Тај рђав обичај постоји у многим провинцијама а нарочито га староверци јако држе. (Делење милостиње извесних дана у недељи постоји и у другим земљама, на пр. у Белгији у Mercier Commentaire legislatif de la loi du 27 Novembre 1891. sur la repressivité du Vagabondage et de la mendicité. стр. 27).

Колике су суме које се на тај непродуктиван начин бацају, може се видети из ових дата. Богати трговац Губкин, који је осамдесетих година умро у Москви, одредио је у свом тестаменту да се просјацима тога града раздели 50000 рубаља. У граду Сисрану на Волги умро је пре неколико година староверац Јеромозеф који је тестаментом завештао да се 10000 рубаља разделе као милостиња. Други један староверац, Сиромјатников, разделио је, по смрти своје жене, за првих 40 дана, 10000 рубаља просјацима који су долазили у његову кућу; осим тога просуте су многе вреће жита, да се птице нахране.

Да се јасно виде штете које тим начином постају довољно је погледати на град Боровск. (губернија Калуга, на југо-запад од Москве). Највећи део становника јесу староверци, који радо деле милостињу, те је услед тога варош поплаћена од просјака, док се у околини на то зло не туже много. Али, не гледајући на тај усамљен факат, у разним провинцијама царства гласно се тражи сузбијање тог рђавог обичаја. Данима, кад бива опште делење милостиње, удваја се саобраћај у крчмама и ракициницама. Све су собе препуне адраповаца који на самим вратима дућана опорим, пијаним гласом у име Христа моле за милостињу и ружним речима грде мимопролазнике. Такви призори одигравају се у разним деловима града тако да полиција само великом муком може зауздавати пијане протуве.

Обичај делења милостиње има корен у погледима руског народа на тражење милостиње у име Христово. Просјаштво је наслеђе од средњег века; народ се је столећима навикао на просјачење а религија заповеда чинити добро не питајући да ли онај који моли заслужује помоћ или не. То уверење народа најлепше је нашло израза у оној легенди како је Исус у просјачком оделу ишао по земљи и своје верне стављао на пробу молећи их за милостињу. Те су легенде познате код свих словенских народа. Чувени етнограф Афанасјеф скупио је читав низ варијаната те легенде. (Слична скаска позната је и јеврејском народу. Место Исуса ту је пророк Илија. При једној свадби сви су просјаци били отерани али пошто је и пророк био међу њима то он прокуне и домаћина и његову фамилију. Услед тога помру сви исте ноћи ца и младенци).

У таквим легендама мора се извесно тражити постанак просјачких редова. Францискани и Капуцини пролазе кроз земљу и снаже у народу уверење да је свака милостиња богоугодно дело.

Видимо дакле да се је обајзривост према просјацима развила под утицајем цркве, на жалост лепа мисао да се сиромасима мора помагати, узима по некад куриозне форме. У губернији Петрокоф сељаци су уверени да је сиротиња казна божија; отуд кад неко из невоље упрти просјачку торбу, то он занимање не сме напустити и ако су му се прилике поправиле.

Исти религиозни погледи разјашњују и огроман број просјача који се скупљају на црквеним саборима (као Воронет, Кијево, Москва, Почаев и т. д.). Међу посетиоцима има сиротих и богатих; први живе на рачун других који су због празника још побожнији и деле богате милостиње. Опажено је и то да број просјача у једном извесном крају јако расте ако се оснива

²⁾ Устав о наказаниях. Тај је закон израђен 1864 г. нарочито за приминителне судије.

Пошто су они бирани од поседника земље, који су само изузетно добијали правно образовање то се за њих морао написати нарочити казнен законик који обухвата само иступе и један мали део преступа, нарочито неквалификоване крађе, случајеве преваре и неверности, код фискалних преступа, царинских и акцизних делата итд. обавезни су за приминителне судије да употребљују велики кодекс (уложеніе).

³⁾ За она лица која се, по губитку стањских права, депортирају у Русију постоји трећи кодекс Уставъ о сианых.

каква нова светиња. Септембра године 1896 откривене су у Чернигову реликвије светог Теодосија; одмах за тим опазила се у том крају јака навала пропалица сваке врсте.

И ако смо о религиозним погледима народа опширно говорили, морамо додати да су обичај давања милостиње и цео однос према просјацима тесно везани и са *необразовањем* и *празноверицом* масе народа, кад упитате каквог ситничара зашто он суботом сваком пијаном просјаку даје милостињу, то ћете често добити одговор „можда ће се мој грош вратити као рубља.“ Из тих речи не да се извести милосрђе народа него себичност и грамзивост. Много је наивнија ова празноверица. Топло купатило игра у руској народној медицини велику улогу. Многи су уверени да такво купање боље делује него једна доза хинина. Међу класама народа у Петрограду, нарочито код простих трговачких жена, Раширено је мишљење да телу веома прија кад га трља човек који нигде ништа нема такав убоги ђаво може човеку болест и сваки бол руком однећи. А пошто просјаци по себи важе као сиромаси то у јевтиним купатилима у Петрограду, налазе се многобројне жене које на тај начин заслужују свој хлеб. Једне поздрављају посетиоце, који излазе из купатила, жељом „пријатно Вам купање“ а друге псују масера са његовим занатом.

Кад срачунамо све те околности биће нам појмљиво како је цело просјаштво тесно срасло са животом народа. С тога је и борба с тим злом врло компликована. Не само што просјак отежава администрацији сваку поправку положаја него и велики део друштва сматра постојећа стања за нормална.

О ПОПРАВЦИ ОСУЂЕНИКА

с француског превео Д. Ђ. Алимпић

Друштва, као и појединци, имају права на одбрану. Да би она могла постојати, неопходно је потребно, онемогућити сваки рад оних индивиду-а, које својим урођеним наклоностима и порцима, ремете општи поредак и грозе опстанку појединца. То је управо битни услов за опстанак друштва. Њиме се довољно правда постојење казних закона, судова казних завода.

Али, са решењем питања о друштвеној сигурности, појављује се још и једно друго питање — питање кажњавања. Они, за којима се затварају тамничка врата људи су, и с њима се, као с таквима, мора поступати. Ово не значи само да према њима не треба бити суров; не, под тим изразом морају се разумети још многе и многе ствари. Све дотле, док код једног људског бића тиња ма и најмања искра свести, не сме се губити нада на његову поправку, на његов повратак у друштво, из кога је, може бити само услед какве велике заблуде, био привремено искључен. На вратима казних завода не сме никад бити уписана ова фамозна фраза: „Ви који улазите овде, напустите сваку наду.“

Овај благотворни и хумани принцип, који осуђенике не сматра друкчије до као људска бића, способна за све, па и за поправку, примењен је данас, истина, у казном судству, али то није увек тако било. У ранија времена, злочин и злочинац изазиваху код друштва само осећаје грозе и ужаса. Старо друштво не сматраше друкчије злочинца до као једно срамно ра-звратно и непоправимо створење, кога чак и „*ароклетником*“ називаше, а некадашњи казни завод, по својој тескоби, опасности по здравље, оскудици ваздуха и светлости, беху прави пакао за осуђенике. Један министар Шарла VI-ог констатовао је, да је у ћелијама малога Шатела било немогуће провести један дан, а да човек не изгуби свест. У онима Св. Германа, пробушеним на 30 метара испод земље, осуђеници се не могаху усправити. Они чамаху у води која истицаше из зивода, а на једној постељи од труле сламе. Сва племенита протествовања беху узалудна. Чак и после револуције, могло се још казати: да је сваки онај, који је само једном био прекорачио тамнички праг, умро за друштво. *Једном гурнут у средину шокварености, зостављен са свију страна и сатрвен свакојаким болестима, — осуђеник је, на крају своје осуде, постајао неспособан за све друго, изузев освете и нових злочина. Он је, дакле, био осуђен на вечите злочине.*

Последњи остаци прошлости — мртви дом у Сибиру.

Какви беху стари казни завод најбоље се може закључити по доскорашњим казним заводима у Сибиру — тим по-

следњим остацима прошлости, који уједно служе и као најбољи доказ о изопаченом схватању задатка казне. Ево шта о њима веле сами руски писци. Тако чувени Достојевски, који је због једне завере провео 4 год. у једној од Сибирских тамница, у својим записницима из „*Мртвог дома*“, износићи живот „*несрећника*“, којим је именом народ руски називао сибирске осуђенике, поред осталог, вели и ово: „*Замислите једну дугачку, ниску и загушљиву собу, једва осветљену лојаном свећом и испуњену најодвратнијим задахом, у којој се затвара више од 30 људи. Док сви они заспе потребно је чекати најмање 4 сатата. А дотле — ларма, вика, кикотање, цовка, звека ланаца, зашара и чаф од лампе, обријане главе, жигосана лица, дрњаво одело, — све што је ружно и одвратно.*“ Неколико редака Толстојевих згодно допуњују ову слику: „*По целом аоду виде се исцуржена људска лица, мало необично и у пола покривено великим огртачима. У једном куту неколико осуђеника коцкају се према светлости лојанице, а један стари осуђеник, потпуно наг, седи испод једне мале лампе и треби своје одело од вашију. Три осуђеника, све један поред другог, леже испод суда за нечистоћу. Један од њих однет је, а други — дечко од својих 10 година, спаваше дечијим снам — са обема рукама под образом. Кућна нечистоћа из суда капаше на њега....* Од свих ових осуђеника, једва ако $\frac{1}{3}$ ради озбиљно преко дана; остали тумарају без циља по касарнама пеујући се и сплеткарећи један против другог. Они који имају нешто мало новаца, опијају се ракијом. Кнута — та страховита казна, посведневно је у употреби. Са блесастим и дрхтавим уснама, осуђеник пролази између два реда војника, наоружаних зеленим бичевима кроз „*зелену улицу*“ да проговори тамничким језиком. На дати знак, бичеви отпочињу фијукати и, као какав општар бријач, парати тело осуђеног. Пет стотина овакових удараца, довољни су да убију човека; преко овог броја, пак смрт је извесна и за најснажнијег осуђеника. Ако осуђеник неби могао издржати, у један пут, досуђени му број кнута: две или три стотине нпр. извршење се одлаже а он иде у болницу да се лечи од добивених рана. Догађа се често, да осуђеник, по изласку из болнице, није у стању издржати остатак казне, већ и по други пут иде у болницу и умире на постељи, коју пре неколико тренутака беше оставио.“

Не треба, у осталом, заборавити, да је ово слика сибирских тамница из ранијих година, као и да су оне, у последње време, добиле много хуманији карактер.

Модерни казни завод

Две су главне ствари, које се не смеју изгубити из вида, приликом подизања модерних казних завода. Прво се састоје у томе: да се осуђенику што више ублаже, а по могућству и са свим уштеде, страхове које производи његова морална и материјална проиаст, а другој је задатак: да га сачува од опасног утицаја кроз шокварене средине, која би стално онемогућавала његову поправку. На овој основи, уређени су данас казни завод у Француској, Белгији, Енглеској и Америци. Главни циљ постигнут је завођењем *ћелиског система*.

Чим један нови осуђеник ступи у писарницу казнене управе, даје му се, од одела, једна мантија у виду оклопа, која се, као нека јакумица, посувраћа изнад главе, те на тај начин скрива од сваког лице његово. Овим се постижава то, што је осуђеник, за све време издржавања казне, остао без сведока о своме моралном паду. За време његових шетња по дворишту апсанском, немо и облигатно ћутање исто га тако усамљује од света, као и зидови његове ћелије. Он живи потпуно непознат за своје другове, који су му такође непознати. На овај начин, он избегава све штетне утицаје заједничког затварања као и она, по све опасна пријатељства, из којих се образују права злочиначка удружења за будућност.

У својој ћелији, а са тишином и миром, осуђеник налази најбољи лек својим моралним потресима, а читање које му препоручују, и поуке које од свештеника прима, гоне га, да све више и више мисли о себи самом. У Белгији, сами управници казних завода обилазе осуђенике и распитују их, са извесном добродушношћу, о њиховом животу, прошлости и будућим намерама, упућујући их, том приликом, саветима и благим речима на добро. Да би се из једне душе измамила ма и најмања варница довољно је, често пута, само једна реч — само један поглед.

Ово морално лечење олакшало је, у исто доба, и лечењем физичким — чистотом. Људи, површни духом, збивају шегу са тобожњом раскоши модерних казних завода. То су противници угодних ћелија фрнских и лувенских, које су високе 3, широке 2.50 а дугачке 4 м. и у којима се, помоћу вентилације, обнавља ваздух три пута дневно, и најзад, чији широки прозори пропуштају довољно светлости. Поред свега овога, сваки притвореник добија дневно по 12 литара воде. *„На тај начин, примећују многи, злочинци боље живе но велики део честити људи.“* На ову неумесну шалу најбоље ћемо одговорити речима једног белгиског администратора, који вели: *„Узмите једну најгору скитницу, потпуно одрезну у разврату и алкохолу, па је затворите у један воден и ваздухом довољно испуњен локал,*

одвргните је, по том, чистоти и хигијени, па ћете се уверити колико ће јој се то допасти. Само на тај начин, т. јест помоћу чистоте физичке, ви ћете је моћи приправити за чистоту моралну.“

Што више, у затворима Св. Жила и Лувенском, осуђенику се допушта, да своју ћелију украси омањим сличицама, или каквим другим предметима. Ако зна цртати, даје му се потребан материјал за рад на му се, шта више, допушта да у својој ћелији држи цвеће и тицу. Ова жеља осуђеникова, да украси своју ћелију, што ће рећи: да је што више приближи стану слободног човека, знак је пробуђених осећаја његових као човечности.

(Наставиће се)

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јефта Угричић

— С ким имам посла! Та ја сам те већ и тукао, на се не хвалим, а ти још питаш, с ким имам посла!

— Ти? Ти мене тукао?... Море, тај се још није родио, који би мене тукао! А ко је тукао, тај лежи под земљом.

— Чумо бендерска!

— Куга те сибирска снашла!

— О, да те сабља турска посече!

Почеше да се грде.

— Полако, полако! Загаламили! Повичу око њих. — Тамо нису умели да живе — навалили се овде људи на добар хлеб, па побеснили!...

Одмах су их развадили. Грдити се могу докле хоће. То је бар и забава за све. Али увек не допуштају да се човек побије; тек у изузетном случају побију се. Кад се побију — јавља се мајору; почну да ислеђују, дође сам мајор — једном речи, ником добро не буде, те зато нису ни допуштали да се ко побије. Па и они сами, псују се више од забаве, да се вежбају реторички. Често сами себе варају, почну с грозном ватром, жестином — помислио би човек, сад ће крв да легне, а оно ништа: дођу до неке тачке па се одмах разиђу. Ово све мене је испрва врло задивило. Овде сам намерно изнео пример најозбиљнијег разговора у заводу. Испрва никако нисам могао да замислим, како може човек да се грди из задовољства, да налази у томе забаве, мило вежбање, пријатност. Уосталом, не треба заборавити ни сујету. Ко је умео дијалектички да грди, тога су уважавали. Њему само што нису аплаудирали као глумцу.

Још јуче у вече приметно сам да ме нешто здраво мере.

Већ сам неколико натмурених погледа сусрео. А напротив, други су осуђеници обилазили око мене, држећи, да сам донео собом и пара. Одмах се почеше улагивати: почели су ме учити, како да носим оков; набавили су ми, наравно за паре, сандуче на кључ, да помећем у њега државне ствари што сам их већ био добио и нешто од мог рубља што сам га донео у завод. Сутра дан, већ су ми га украли и пропили. Један од њих, доцније, постао ми је најискренији човек, ма да није престајао да ме краде кад-год је могао. Он је то чинио сасвим онако као ништа, готово и несвесно, као

по некаквој дужности; љутити се на њега, писам могао.

Између осталог, научили су ме, да треба да имам свој чај, да не би згорег било, да имам и свој чајник, а дотле, донели су ми на зајам туђ и препоручили су ми анчију, за тридесет копејака — веле — он ће ми учинити све што ухтем, дали хоћу да се сам храним... Разуме се, узели су ми новаца и сваки је од њих, још истог дана, долазио још три пут да инте пара.

На бивше племиће у опште гледе у заводу као на Турке.

Не обзирући се, да су и ови лишени свих својих права и потпуно изједначени с осталим осуђеницима — осуђеници их никад не сматрају за своје другове. То су чинили чак не из свесног преубуђења, него онако, потпуно искрено, несвесно. Они су нас сматрали за племиће, не обзирући се, што су и сами волели да нас пецкају због наше недаће.

— Е, нема више меда! Аја! Пре звецка злато, сад гвожђе! —

Они су пуни радости гледали на наше мукe, које смо ми тежили да не показујемо. Нарочито трпили смо испрва на раду, што нисмо били тако снажни, као они, и што им баш нисмо умели нигде помоћи. Ништа није теже него доћи код народа до поверења (особито код таквих људи) и заслужити његову љубав.

У заводу било је неколико племића. Прво пет Пољака. О њима ћу рећи коју засебно тамо даље. Осуђеници грозно нису волели Пољаке, чак мање, но осуђенике од руских племића. Пољаци су (ја говорим само о политичким преступницима) били с њима некако фини, увредљиво-учтиви, до крајности недружевни с њима, а никако нису могли да скрију пред осуђеницима одвратност што су је гајили према нама; ови су то лепо разумели и враћали мило за драго.

Требало ми је готово две године да проживим у заводу, док сам стекао расположење код неких осуђеника. Али, већина њих, најпосле, заволела ме је и признавала за „доброг“ човека.

Од руских племића било је осим мене још четворица. Један — ниско и подло створење, грозно покварен, шпиун и проказивач по занату. Слушао сам о њему још пре но што сам дошао у завод, те још првих дана прекинуо сам с њиме сасвим. Други — онај, што је убио оца, што сам о њему већ говорио у овим белешкама. Трећи је био Аћим Аћимић; ретко сам где видео таквог особењака као тог Аћима. Оштро се он отиснуо у мојој памети. Био

је дугачак, мршав, слабог ума, грозна незналица, необлачан резонер и акуратан као Немац. Осуђеници су му се подсмевали; али неки су га се бојали, што му је било у карактеру да се задева, да изазива, да цагриза. Он је, готово, чим је ушао међ њих, постао као и они — свађао се с њима, тукао се чак. Био је феноменално поштен човек. Опazi ли какву неправду — одмах се умеша, ма да се њега и не тиче. Навиан до крајности: он је, на пример — свађајући се с осуђеницима, — корио их, каткад, што су лопови и озбиљно их је наговарао, да не краду. Био је на Кавказу потпоручник. Задржао сам се одмах с њим први дан и он ми је испричао све. Почео је, на Кавказу, као јункер, пенак, дуго вукао цокуле, најпосле произведу га за официра и отправе га у некакву тврђаву за старијег управитеља. Некакав суседни „мирни кнежић“ из околине упали његову тврђињу и учини на њу ноћни напад, али без успеха. Аћим лепо подиђе и пружио се чак невешт, као да не зна ко је кривац. Кривили су хајдуке, Аћим месец дана после тога зове кнеза сасвим као да ништа није ни било, у госте. Овај дође ништа не слутећи. Аћим построји своју чету, јавно пребаци и укори кнеза; рекао му је, да је срамота упалити тврђињу. Ту му је лепо прочитао буквицу, како треба такав човек као он, да се понаша други пут и, као закључак, стреља га, што је одмах јавно и власти са свима појединостима. За све ово судили су му и осуде га на смрт, али, ублаже казну, те га, пошљу у Сибир, на робију друге категорије, у тврђиње, на дванаест година. Он је сам лепо увидео, да није урадио по закону, говорио је он мени, да је знао ово и пре но што је стрељао кнеза; знао је да мирне кнезове треба судити по закону; али, и поред тога што је знао све ово, он опет некако није могао да појми да је учинио одиста злочин:

— Али, молим вас — он је мени упалио тврђињу! Шта хоћете? Ваљда нећете, да га пољубим у руку за то? — Говорио је он мени на моје примедбе.

И поред свег оног подсмевања због судности Аћима Аћимића, сви су га осуђеници опет поштовали због његове акуратности и вештине.

Није било заната што га не би знао Аћим. Био је столар, обућар, фарбар, позлатар, бравар, и све је научио тек у заводу. Све је сам научио — види један пут па зна. Правио је и разне сандучиће, котарице, фењериће, децје играчке и продавао је у вароши. Зато је имао увек новаца и одмах је куповао рубља, јастуке, удесио

душек што се растављао. Био је у истом казамату са мном; много ми је био при руци првих дана на робији.

Кад излазе осуђеници из завода на рад, ређају се пред стражом у две врсте; спреда и назад од осуђеника, стоје чувари с пуним пушкама. Јаве се, инжењерски официр, кондуктер и неколико инжењерских нижих чинова, надгледача над радом. Кондуктер одбраја осуђенике и шаље групама где треба што урадити.

Заједно с осталима одох у инжењерску радионицу. Била је ниска, камена зграда наред велике авлије, сва претрпана различитим материјалима. Овде је била ковачница, браварница, столарница, фарбара итд. Аћим Аћимић долазио је овде и радио у фарбари, кувао зејтин, састављао боје и омазивао столове и орахов намештај.

Док сам чекао да ме изнова окују, разговарао сам се с Аћимом о првим мојим утисцима у заводу.

— То јесте — племиће они не воле, рече он. — Нарочито политичке: просто да их изеду; не ваља. Прво и прво, ви сте и друкчи, нисте ни налик на њих, а друго и друго, они су сви пре били или робови или војници. На сад, сами помислите, да ли нас могу волети. Овде је, знате, тешко живети. А у руским осуђеничким четама — још теже. Ето — код нас има неких оданде: хвале се, хвале се нашим заводом, просто као да су дошли из пакла у рај. Није то, да је због рада несрећа. Кажу тамо у првој категорији, знате, управа није са свим војна, друкче поступају, него код нас. Тамо, кажу, осуђеник може да живи као у својој кућици. Нисам тамо био, али тако кажу, знате. Не брију, одело нема, ако је и овако добро, као што је код нас; лепше је и за око. А то се њима опет не допада! Него и јесте то Вавилонска Кула просто! Један кантониста, други Черкез, трећи раскољник, четврти православан мужик, жену, децу оставио код куће, пети Јеврејин, шести Циганин, седми не зна нико шта је, и сви они треба да живе заједно, заједно поштопо-то, да се слажу, да једу из једног чанка, да спавају на једним даскама. А какво ти је и оно мало слободице! Залогаш лепши не можеш појести ако се не сакријеш — сваку пару кри по обући, па онда — робија, па робија!... Просто човек мора да полуци.

Али, ово сам ја већ знао. Хтео сам нарочито да упитам Аћима о нашем мајору. Аћим ми није ништа загајио; сећам се, да ми утисак није био сасвим пријатан.

Али још две године било ми је суђено да проведем под његовом управом. Све што ми је причао Аћим о њему, видех да је потпуно истина, с том свега разликом, што је упечаток од стварности увек јачи од утиска од простог причања. Грозан је био то човек, а баш зато, што је такав човек био старешина, готово неограничен, над две стотине људи. Сам по себи није био човек како ваља — злоћа, и ништа више. На осуђенике је гледао као на своје природне непријатеље, а то је била прва и главна погрешка његова. Имао је и неке способности, али све, чак и оно што је ваљало, било је код њега некако изопачено. Напрасит, злоћа, долазио би чак и ноћу у завод, па ако опази, да осуђеник

спава на левој страни или полеђушке, су-тра га одмах казни: „Спавај, бре, на десној страни, како сам заповедно“. Сав га је завод мрзео, а бојали су га се као чуме. Лице му је било модро, пакосно. Сви су знали да је он био потпуно у рукама свог посилнога Феђеке. Најволео је своју пудлу Трезорку, а умало што не сиђе с ума од жалости, кад му се разболела Трезорка. Говорили су, да је нарицао над њом као над рођеном ћерком: отерао је једног ветеринара; и по свом обичају, у мало се није почупао с њим; кад је чуо од Феђеке, да у заводу има један осуђеник, самоук — ветеринар, што је лепо умео да лечи, одмах га позове.

— Избави је! Дађу ти шта заштеш — излечи ми само Трезорку! Стаде он да виче кад је дошао осуђеник.

Био је то мужик, Сибирац — лукав, паметан, у ствари врло добар ветеринар, али прави мужик.

— Гледам ја на Трезорку — причао је он после тога осуђеницима, у осталом много доцније после његове посете код мајора, кад се већ све заборавило — гледам: леки псегина на дивану, на белом јастуку; видим већ ја да је запаљење, треба само крв да се пусти, па би га излечио... Еј, еј! велим, а у себи мислим: а ако га не излечим, ако цркне, а? Е, рекох, доцкан сте ме позвали, господине; да сте нешто јуче, прек-јуче, или тако — ја бих га излечио, али сад не могу, аја, не могу...

И тако липса Трезорка.

Причали су ми на-ситно, како су хтели да убију нашег мајора. Био у заводу неки осуђеник. Живео је код нас већ неколико година, а одликовао се својим мирним понашањем! Запазили су исто тако, да он готово ни с ким никад не говори. Зато су и држали да је мало шашав. Био је пи-смен, а целу последњу годину непрестано је читао Библију; читао је дан-ноћ. Кад сви заспе, он се дигне у пола ноћи, запали воштану црквену свећу, дође код фуруне, отвори књигу, па чита до јутра. Једног дана оде он нареднику, па му каже, да неће да иде на рад. Јаве мајору, овај се сав уплахири, па сам долете одмах. Осуђеник баца на њега цигљу, што је још раније спремио, али промаши. Ухвате га, судише га, па га казне. Све је брзо било. Три дана после, умре он у болници. Умирући, рекао је, да није ником зла мислио, хтео је само да страда. У осталом није припадао ни једној раскољничкој секти. У заводу спомињали су га с уважањем.

Најпосле ме оковаше. Међутим дођоше у радионицу једна за другом неколико девојака што продају беле хлебчиће. Неке су биле још сасвим мале. До зрелости, оне су обично ишле с тим хлебчићима; мајке су некле, а оне продавале. Кад узрсту, ишле би и даље, али сада без лепчића; тако је готово увек било. Било је и жена. Лепчић је коштао две копјеке, а осуђеници су их много куповали.

Видео сам неког осуђеника, столара, већ просед, али румен и како с осмехом, задиркује продавачице. Таман кад ће оне доћи, привезао он око врата памучну црквену мараму. Нека дебела жена, сва богињава, метну на његов сто котарицу. Почеше да разговарају.

— А камо вас јуче? Поче осуђеник задовољно се смешкајући.

— Е? Била сам ја, него где сте ви били? Одговори жена брзо.

— Е да су нас звали, ми би се видели... Него, ко ми све није био прекјуче!

— Ко?

— Марјашка била, била Хавронка, па Чекунда, па биле и Четири-Копјеке...

— Шта је то? упитао сам Аћима — зар?...

— Па, има и тога! Одговорио ми је он, скромно спустив очи: био је врло солидан човек.

И било је и тога, али врло ретко и с највећим тешкоћама. У опште било је више таквих што су више волели, на пример, да попију коју, но да даду за овако што-год, и поред целе оне природне тешкоће притиснутог живота. Тешко је било доћи до женске. Требало је изабрати време, место, погодити се, одредити састанак, тражити самоћу, што је било нарочито тешко, чувати се од чувара, што је било још теже, и уопште трошити — релативно — много, много, новаца. Али, имао сам опет прилике — доцније — каткад да будем сведок и љубавних сцена. Сећам се, једном, у лето, били смо нас троје у некаквој шупи, на обали иртишкој, ложили смо некаку фуруну цигљарску; чувари су били неки добри људи. Најпосле, искрсну две „суфлерке“, како их зову осуђеници.

— Где сте остали ваздан? Код Звјеркових, а? Пресрете их осуђеник, код кога су и дошле, што их је већ одавно чекао.

— Ја остала? Кад ти код њих, онда и ја! Одговори весело девојка.

Та је девојка била ваљда најпрљавија на свету. То је Чекунда. С њоме је дошла и Четири Копјеке. Она је била већ изван сваког описивања.

— Где сте ви — давно вас нисам видео — продужи љубавник, окренув се к Четири Копјеке. — Шта је то с вама — баш сте омршавили.

— Пхи — можда. Пре сам била дебела куд-икамо!... Сад сам као прут.

— С војницима још једнако?

— Аја — то су нас облагали зли језици; али — зашто? Макар ишла и без једног ребра, само војника воли!

— Оставте ви њих — боље нас волите; ми имамо новаца...

Да имате целу слику, замислите још овог љубавника онако обрђана, с гвозђем, онако двобојног и поред чувара.

Растадох се с Аћимом, па кад сам чуо да се могу вратити у завод, узем чувара и упутим се кући. Већ су се враћали. Пре свију враћали су се они што су имали задатак. Једино средство, да учиниш да осуђеник ради како ваља, јесте да му задаш задатак. Каткад задају грдан задатак, али опет, сврше га два-пут брже, но што би свршили, да раде све док не удари добош за јело. Чим осуђеник изради што му је дато, одмах иде комотно кући — нико га не задржава.

Не једу сви заједно, него како се стигне, ко раније дође; а и кујна би била мала за све. Пробао сам чорбу, али ненавикнут, нисам је могао јести, те попарих чај. Сели смо на крај стола. Са мном је био један друг — племић, као и ја. (Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

На питање једног полицијског писара, одговарамо му, да, бакали, према тачки Б. расписа г. Министра унутрашњих дела од првог септембра 1882 године СМ 2542, не смеју држати ни продавати ове лековите и отровне ствари: *)

Опетна киселина (анхидрот њен), бензоева киселина, млечна киселина, филибарска киселина, валеријанска киселина, фосфорна киселина, аконитин и његове соли, стилиен-хлорид-амигдалин, вода од горког бадема, вода од трешњево лаворике, атропин и његове соли, балзаме медицинске као што су: Балсам Хофманов, животни, пашота, копајов, антони, секофер, бизмутнитрат, бизмут-валеријанат, етер, салицилна киселина, етер епетни, етер петролеума, морски лук и сирће од истога, калцијум фосфат, капсуле медицинске које садрже лекове, декокте медицинске, баријум хлорид, златне бубе (кантариде), мадуле медицинске, еликсире медицинске, фластере (мелеме) медицинске, изумимајући енглеског фластера салибор (Алое), Кантаридин, дабровина (кастореум) екстракте медицинске изумимајући екстракт од слатког дрвета; сладе и меса, кинин и његови препарати, хлорал-хидрат, хлороформ, цинкониин и његови препарати, кодеин, кофсин, колицин, дигиталин, конијин, колодијум, све коре од хине, хиноидин, кора од слатке лике (кора од мјеслимца) кора од нарвог корена, бабра алуминат, теријак, смола од млечике, боб калабарски и игљатов, рибаља трава, укувана говеђа жуч, гвожђа карбонат, цитрат, јодит, бромид, хлорид, сулфит, ацетат, натријум, пирофосфат, оксихлорид, триоксид, гвожђе дијализовано, гвожђе оксид са шећером растворљиво, кусо (цвет против глисте панталчаре), семе против глиста, Буко (Folia Bisco), лист од великог биља, лист од пустикаре, лист од бунике, лист од сене (сенесблетер), лист од татуле, ситне јелове гранчице (сабина), горке јабуке (колоквинте), семе од сабадиле (семе против вапију), мразовац, бела труд, галбанум смола, тамеринда, индиска кулеља (трава индиска ковоља и њезин екстракт-хашин), првљивача, кукута, коњска трава, лобелија, живе дибромид, меркур-амидо-хлорид, живе: дијодид, јодид, хлорид, оксид, сулфид, кугле од камфора, кугле гвожђа, јод, јодоформ, гварана, гвајак смола; медицинске линименте, оподелдок, калијум-бромид, калијум: ацетат, хромат, бихромат, оксид, пермаганат, јодит, тартарат, златни сумпор, калијум сулфат, стибио-тартарикум (тартарус еметиус), камала, креозот, лактукарнум, гвожђа трихлорид, оловно сирће, медицинске микстуре, лимонда за чишћење, магнезија цитрат, магнезија лактат, халерова киселина, лулулин, литијум, карбонат, мана ма које врсте, манит, морфијум, и његове соли, нарцеин, наркотин, бруцин, натријум: фосфат, салициликум, хипосулфат, пирофосфат, пукс вомика, зејтин од кајепуте, етерски од титрице, (камомиле), етерски од кубебе,

*) Расписима г. Министра унутр. дела од 9. септ. 1898. и 27. новем. 1899. СМ 9190 и 12164. Бакалима, дућанијама и у опште свима малопродавцима забрањено је држати концентрисану сирћетну киселину јачу од 15% сирћетне киселине па ма какав назив она носила (екстракт, есенција и т. д.). А великопродавцима, који концентрисану сирћетну киселину увозе у великим количинама, дозвољено је да ову слободно увозе и без дозволе за држање и продају отрова и отровних ствари, ако је увек држе и продају у затвореним судовима; осим тога, морају имати уверење царинарнице да је анализа извршена у погледу чистоте и степена концентрације.

етерски од одољена, етерски од кротона, рибаљ зејтин фини, зејтин: куван од бунике, куван од орашчића, пресован од орашћића, пресован од ричина, етерски од јелове гранчице, етерски од слачице, опијум, пастиле медицинске, прашкови медицински измешани, доверови прашкови, сајдиц прашкови, кинетни прашкови, бечка каустична паста, пилуле медицинске ма које врсте, теј крајинштански, пиперин, олова јодид, олова; бромид, фосфорат, ганат, прашкови разни за зубе, воде разне за зубе, капљице за зубе, у опште све специјалитете, пекмез од тамаринте, корен од арнике, корен од великог бјела, коломбов корен, корен: од зелене и црне чемерике, ипека за бљубање, од коњске траве, јалапа, корен за зубе од раталије, од ребарбаре, од запарине (корен од сарсапариле), сенегамбски корен, змијати виргински корен, корен од одољена, специје медицинске, сирупе медицинске, смола од јалапе, смола од скамонијума, корен од папради, салицин, сантонин, црна раж, семе од: мразовца, бунике, татуле, Фовлеров раствор, медицинске шпиритусе, разводник, стрихнин и његове соли, сталожени сумпор, калијум, антимионијат, сенефова со, корен од првљиваче, медицинске тинктуре, водене, алкохолне и етеријске, медицинске масти, ароматично вино, вино од мразовца, вино од антимиона, цинко-ацетат, вератрин, цинка: бромид; хлорид, оксид, сулфо-карбоникум, сулфат, валеријанат, цијанат, папанов сируп, пилуле: редлингерове, дво-а, мормозона.

А, по тачки В. истога расписа, бакали смеју држати и продавати само ове лековите ствари:

Бадем, зејтин, бибер, боракс, сандарак, копал, датар, каранфила, зејтин од: нане, бибера, камфора, каранфила, рузмарина, онајза, цимета, руже, кокоса, исот (ђумбир), мазија шишке, миск-индјски, камфор, кремор тартари, пелен (трава сува), расток, шпермацет, стипса, лојнице од козијег лоја, сумпор, сумпорни цвет, орашчићи индјски, руменило (чист кармин), саказ, терпетин густ и течни, цимет (дарчин), прахак за инсекте (од *Pupethpum parhemicum*).

Према §. 19. Правила о држању и продавању отрова и отровних ствари, сваки онај који има дозволу од стране (надлежне) власти да продаје отровне и отровне ствари па поступи противно тим правилима; или, који држи и продаје отровне ствари а нема за то дозволу од надлежне власти, као и сваки онај који држи и продаје оне ствари које по тачки Б. реченог расписа не сме да држи, казниће се по члану 24-том тачки 25. закона о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља.

Други један општински писар управно је на нас следећа питања:

1, Кад једна општина за рачунску годину, за подмирење издатака по буџету, разреже општински прирез и добије надлежно одобрење да га може од грађана у току године покупити, па тај прирез не може сав у току године да покупи, треба ли га за идућу годину унети у буџет понова или не треба?

2, Треба ли и може ли то исто и са школским буџетом да се уради или не, пошто је школски буџет одвојен од општинског, а прирез потом буџету општина мора да унесе у општински буџет, ради разреза и наплате?

Одговарамо му:

Да у оваквим случајевима треба поступити по чл. 5 закона о окружним, ереским и општинским буџетима, који гласи овако:

„Одобрени буџет важи само за ону буџетску годину, на коју се односи. С тога се сви буџетски приходи имају прикупити у тој години; а тако исто и сви расходи измирити којима је рок плаћања у дотичној буџетској години.

„Али, ако по свршетку године, ипак остане не покуљених или покуљених али неупотребљених прихода, они се преносе у нов буџет као приход, а остане ли неизмиренних издатака, пренеће се такође у буџет за идућу годину.“

На питања једног општинског писара, одговарамо му:

Да се крађа кошница које је извршена у кућној авлији, по нашем мишљењу, казни по општем прописима који важе за крађу ствари. Тако, ако је крађа извршена на прост начин а вредност исте не прелази суму од 40 динара, онда кривца треба за то дело казнити исту по §. 391 казненог законика; а, ако вредност крађе прелази ту стопу или је крађа извршена на опасан начин, онда дело треба спровести ереској истражној власти, на даљи поступак, пошто је за суђење таквих дела надлежан првостепени суд, а за ислеђење државна истражна власт; јер, ако је крађа извршена на прост начин а прелази вредност од 40 динара, онда се кривца за исту има казнити по § 221 казненог законика, а, ако је крађа извршена на опасан начин, онда се кривца има казнити по § 223 истога законика, без призрења на количину вредности украденог предмета.

Само оне крађе кошница, које би се извршиле у пољу, казне се по одредби §. 222 тач. 3. помештог закона, такође без обзира на вредност покрађе.

На питање једног општинског писара: шта треба радити и како поступити у случајевима кад у једној општини или извесном селу нема правног гласача ни за избор кметова ни за кандидата кметовског, — одговарамо му:

Где се овакви случајеви појаве, ту треба одма о томе известити непосредну надзорну државну власт, којој је дужност, да тада поступи по члану 20 а закона о устројству општина и општинских власти, док у дотичној општини или селу не наступи законска могућност за избор правних лица за кметове, јер, по закону, ни једна општина ни село не могу бити без кметова и без своје општинске власти, а такав би случај неминовно наступио онде где правних гласача нема, ако се у недостатку правно способних бирача или кандидата не би применио поменути законски пропис.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Станојло Стојковић земљоделац из Осипаонице, извршио је ноћу између 4. и 5. пр. м. опасну крађу Вуици Кузмановићу. Сутра дан, кад га је општински Суд притворио, учучио је прилику, и побегао из притвора. Њему је 34 год. раста је високог, сувоњав, бркова танких и ретких; у оделу је сељачком, на глави има шубару јагњећу (стару). Кад говори тена, а ход му је тром. Нађеног треба спровести начел. ср. подунавског, с позивом на акт Бр. 557, или Управи града Београда на Бр. 4254.

Вождар — Бошко — Пејовић — Мијовић, бивши приправник овдашњег војног оркестра, осумњичен је по делу извршене крађе накита Кости С. Јовановићу, олд. шпекуланту, па је ту сумњу још више утврдио тиме, што га је из Београда нестало. — Кварт палилулски управе града Београда актом својим Бр. 873. расписује потерницу за Вождарем и моли све полицијске власти да га у кругу своје потраже и са нађеним надлежно поступе. — Вождар је родом из Ниша, има му 20 год., висок је, у опште плав, младолук јер нема ни наусница. Исти се може спровести и Управи града Београда, с позивом на Бр. 3.075.

У вече, између 4 и 6 часова по подне, 4. ов. м., непознато лице украдо је из отворене собе, г. Јанка Марковића пензионера, са станом у Скопљанској улици Бр. 12, пет сребрних кашчица, које вреде 48 динара. Кварт теразиски актом својим од 6. ов. м. Бр. 1022, моли све полицијске власти за живо трагање за непознатим лоповом и покрађом. Акт Управе града Београда Бр. 4180.

Ноћу, између 9. и 10 т. мца. непознати лопови обили су дућан Николе Тодоровића и синова трг. из Лесковца, ушли у исти, и покушали да разбију касу, али у томе нису успели него су се разбегли, пошто су претходно покушили дуван и папир из дућана, у вредности до 6 дин. За овај злочин осумњичен је **Јован Ђорђевић**, б. каланџија из Власотинаца, који има 48—50 год., а средњег је стаса, сувоњав, црномањаст, просед и богињав. Држи се, да је са Јованом било још једно непознато лице, средњег стаса, црномањасто, у одећу од шајка, по изгледу ковач. Начелник среза лесковачког денешом Бр. 2909, моли све полицијске власти, да ове зликовце у својим домаћацима најживље потраже, и у случају проналажења њему под сигурном стражом спроведу. Акт управе гр. Београда Бр. 4288.

Риста Богдановић б. сарач из Ваљева, који је занат забаталио, сада тумара које куда и крије се, има да се узме на испит код начел. среза подгорског, за једно кривично дело. Но пошто се он једнако крије и бега, то се не може ни ухватити. Ристу је Суд општински, био ухватио и спровео начел. среза подгорског, али се он

отргао испред спроводника и негде побегао, да му се од тада незна ни гласа ни трага. Риста је стар 30—34 год. низак, дежмекаст, пун, жуте шпицасте браде, жутих дугих бркова, а у немачком одећу. Начел. ср. Подгорског актом својим Бр. 8978, моли све полицијске власти, да Ристу у своје кругу потраже, па нађеног њему спроведу.

Станко Овановић, познати коцкар и кесарош, решењем управе града Београда од 11. тек. месеца Бр. 4301, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због извесног злочиног дела. Сазнав да га траже, он је 10. тек. месеца побегао из Београда у унутрашњост Србије, и сада се, по свој прилици, налази у округу пожаревачком. Станко има око 44 год., средњег је стаса, у лицу плав, има повеће риђе бркове и шпицасту браду, у одећу је цивилном. Управа града Београда позива све полиц. власти, да Станка у својим домаћацима најживље потраже и пронађеног њог стражарно спроведу.

Станкова је слика изнета у броју 45 «Полицијског Гласника на стр. 324 од 1901 год., под бројем 8.

ТРАЖИ СЕ

Немачко посланство олд. молило је Господина Министра Иностранних Дела да нареди тражење, нестале шестогодишње девојке **Елзе Касел**, из Хановера. Господин Министар Унутрашњих Дела, претписом својим ПМ 2753, наредно је, свима властима да живо потраже несталу Елзу у своје подручју. Елза је висока око 1 метра, стаса витка, косе светло плаве, очију сиве боје, зуба здравих, лица пуначког, округлог, руменог, а говори немачки на левој руци има брадавицу. Од одећа има обућу плаво белачасту, хаљине за прање са кратким рукавима, плаво и белу ишарану кецељу, сукњу отворено мрке боје, чаране црне, црне ципеле са дугметима, гологлава. Елза је веома разборита девојка, и у стању је тачно означити име и стан родитеља. Мисли се да је на силу одведена, могуће Цигани. Нађену треба спровести Управи гр. Београда с позивом на Бр. 4177.

Нађен леш. Начел. окр. нишког, актом својим од 3. ов. м. Бр. 3332, известило је Управу гр. Београда, да је Морава испод Алексиначког моста избацила један непознат женски леш. Утопљеница је била стара 17—19 год. лица смеђег, округлог, носа правилног, кратког, зуба здравих, косе црне и ушлетене у пет струкова, дугачких по 30 сант. м., обрва црних, тела правилног и дугачког 1.45 метара. На десној руци има модрицу а тако исто и на прегибу лакта и грудима, испод гуще, у облику елипсе пречника 10 с. м. Других знакова нема. Леш је, можда стајао у води 10 дана и сав је мо-

дар. Утопљеница је нађена потпуно нага. Умољавају се све власти, да потраже чији је ово леш, и у случају проналазка известе начелство, окр. нишког или Управу гр. Београда с позивом на Бр. 4070.

Матија Пихлер, аустро-угарски војни бегунац, оптужује се да је пре бегства из војске извршио више крађа ствари, зашта га мађарски домобрански окр. суд тражи. Он има: косу кестењаве боје, очи плаве, обрве браон, нос и уста правилна, лице широко, висок је 1.60 см., слабог је састава, говори и пише немачки и славенски. Нађеног треба спровести Управи гр. Београда с позивом на Бр. 2.126.

Ставру Маринковића, коритар из Бериља ср. добричког окр. топличког, који је још прошле године напустио своју кућу, па побегао са својом кумом Агном у намери проводења блудног живота, тражи нач. окр. топличког актом бр. 353. Ставра има 30 год., стаса високог, црномањаст, бркова малих црних, косе црне; од одећа има панталоне и копран од сукна, шајкачу и опанке са кајишима. Агна има 40 год. стаса високог у лицу плава, на једној руци састављена су јој два прста са дланом, а десно јој је уво изгорено. На себи има антерију нову, плаву сукњу сељачку, плаву шамију и опанке. Ставра је за собом оставио жену и двоје нејаке деце без икаквог издржавања. Нађеног Ставру и Агну треба спровести нач. окр. топличког или Управи града Београда с позивом на бр. 2214.

Петар Балтић, бив. трг. у Нишу, пре три године напустио је своју жену Милку са мушким дететом, и отишао незнао где. Петар је родом из Мостара у Херцеговини, стар 40 год. раста високог, у опште масти црне, бркова средњих. За његов проналазак начелство окр. нишког расписало је свима полицијским властима под Бр. 379, а и овим га позива да се својој жени и детету што пре јави.

Бр. 379. Из канцеларије начелства округа нишког 10. Јануара 1902. год. у Нишу.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

«Полицијски Гласник» од сада излазиће четвртком.

Због нагомиланог материјала из овог броја изостао је наставак «Потказивачи.»

Г. Михаил Георгијев, бив. диплом. агент бугарски на нашем Краљевском Двору, који је провео неколико последњих дана у Београду, 8. ов. м. изводео је посетити нашег уредника г. Димитријевића. Као редовни претплатник и читалац «Полиц. Гласника», г. Георгијев је и у овој прилици врло ласкаво дао свој суд о листу названом га да је по користи и начину уређивања јединствен на балканском трополу.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Неколико напомена, о организацији општин. власти с обзиром на начело самоуправе; 2) Калауштво и обијање; 3) Просјаштво; 4) О поправли осуђеника. — III. Поучно забавни део: 1) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Потере. — Тражи се. Изјаве и поруке уредништва.